

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки

Кафедра економіки, обліку та оподаткування

Конюк А.В.

Шляхи покращення управління грошовими потоками на підприємстві

Ways to improve the management of penny flows in the enterprise

Спеціальність 076 - «Підприємництво та торгівля»

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи

ПТмвн-21

Кваліфікаційна робота

Допущено до захисту

_____ 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ В.М.Пилявець

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Конюк А.В. Шляхи покращення управління грошовими потоками на підприємстві. - Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля», освітньо-професійна програма. - Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2024.

У роботі дано визначення поняття економічної сутності грошових потоків підприємства, запропоновано шляхи підвищення ефективності управління фінансово-економічною діяльністю підприємства та напрямки оптимізації грошових потоків.

ANNOTATION

Konyuk A.V. Ways to improve the management of penny flows in the enterprise. - Manuscript.

Continuing to obtain a master's degree in specialty 076 "Entrepreneurship and Trade", educational and professional program. - Western Ukrainian National University, Ternopil, 2024.

The work has given an important understanding of the economic essence of the penny flows of the enterprise, has suggested ways to improve the efficiency of managing the financial and economic activities of the enterprise and directions optimization of penny flows.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1.Суть та класифікація грошових потоків підприємства	6
1.2.Теоретичні основи управління грошовими потоками підприємства	11
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ РЕСУРСІВ У ТОВ «ЛУБЕНСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»	19
2.1.Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Лубенський молочний завод»	19
2.2.Аналіз ефективності використання грошових ресурсів на ТОВ «Лубенський молочний завод»	22
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ТОВ «ЛУБЕНСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД».....	32
3.1.Шляхи підвищення ефективності управління фінансово-економічною діяльністю підприємства	32
3.2.Напрями оптимізації грошових потоків ТОВ «Лубенський молочний завод».....	35
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42

ВСТУП

В умовах ринкової економіки ефективне управління фінансовими ресурсами є критично важливим для досягнення стабільності та успішного розвитку підприємства. Потенційний власник повинен відповісти на три ключові стратегічні питання, щоб забезпечити максимальний добробут для власників, акціонерів та трудового колективу.

З метою оптимізації величини та складу активів підприємство повинно мати такий обсяг і структуру активів, яка дозволяє досягати фінансових та стратегічних цілей. Це включає як інвестиції в оборотні активи для забезпечення ліквідності, так і в довгострокові активи для підтримки стійкого розвитку.

Також, з метою оптимізації джерел фінансування важливо знайти стабільні джерела із оптимальною структурою капіталу. Це означає баланс між власним і позиковим капіталом, що забезпечує фінансову стійкість, підтримку ліквідності та можливість отримання прибутків.

Ефективне управління фінансами, зокрема грошовими потоками, дозволяє підприємству залишатися платоспроможним та фінансово стійким. Це вимагає балансу між ліквідністю та прибутковістю, де оптимізація грошових потоків забезпечує фінансову рівновагу.

Збалансовані платежі підтримують ліквідність, що дозволяє уникнути проблем у процесі виробництва та підтримувати стійке зростання.

У цьому контексті управління грошовими потоками є особливо важливим для підтримання фінансової рівноваги, яка забезпечує надійну діяльність підприємства як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі. Оптимізація фінансових потоків і структури капіталу сприяє збереженню ліквідності, уникаючи нерентабельної ліквідності, що гарантує стабільність підприємства та є основою для досягнення його стратегічних цілей.

Питання сутності грошових потоків та методів управління ними з різним

ступенем теоретичного та практичного висвітлення розглянуто в багатьох вітчизняних та закордонних виданнях. Зокрема, слід відзначити наукові праці з цієї проблематики таких авторів, як: В. Маліков, Н. Піскунова, І. Литвин, А. Іващенко, Н. Ковальчук, М. Сокач, О. Сергєєва, С. Арєф'єв, В. Бонарев, Ю. Єрешко, Н. Іллічова, К. Ван Хорна, Є. Брігхєма, Е. Нікхбахта, Т. Райса та інших.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є розробка заходів з підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства з метою досягнення їх оптимізації.

Відповідно до цього, у кваліфікаційній магістерській роботі необхідно виконати такі завдання: дослідити суть та класифікувати грошові потоки підприємства; розглянути основи управління грошовими потоками; вибрати ефективну методику для аналізу забезпечення підприємства грошовими ресурсами; провести аналіз показників фінансово-економічної діяльності ТОВ «Лубенський молочний завод»; оцінити ефективність використання грошових ресурсів на підприємстві; запропонувати заходи для підвищення ефективності управління фінансово-економічною діяльністю; обґрунтувати напрями оптимізації грошових потоків.

Об'єктом дослідження є процес управління грошовими потоками на промислових підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність методів аналізу ефективності управління грошовими потоками на підприємствах харчової промисловості України.

Методи дослідження. У процесі написання роботи використовувалися загальні наукові методи, зокрема метод наукового абстрагування, аналізу та синтезу (для дослідження предмету та логічних узагальнень); порівняльний метод, метод розрахунку та аналізу фінансових операцій (для аналізу фінансово-економічної діяльності); метод моделювання та системний підхід (для обґрунтування отриманих результатів).

Наукова новизна одержаних результатів: запропоновано визначення грошового потоку суб'єкта господарювання як сукупності доходів і витрат, розподілених за окремими періодами часу, що є результатом його господарської діяльності, та рух яких залежить від факторів часу, ризику і ліквідності. Встановлено, що рух грошових коштів має забезпечувати не тільки своєчасне надходження та витрачання, а й підтримувати певний рівень запасів для постійної платоспроможності підприємства.

Удосконалено визначення управління грошовими потоками як послідовного процесу постановки завдань та їх реалізації, що включає такі функції, як планування та прогнозування грошових потоків; впровадження бюджетування грошових потоків; фінансовий контроль за виконанням бюджету коштів; коригування запланованих грошових потоків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані теоретичні положення, висновки та методичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансово-економічною діяльністю та оптимізації грошових потоків можуть бути використані на ТОВ «Лубенський молочний завод» і загалом на підприємствах харчової промисловості України для покращення фінансових результатів господарської діяльності.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення і результати виконаного дослідження доповідалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні пріоритети розвитку науки та суспільства» м.Вінниця, ВНІЕ ЗУНУ, 2024.

Структура і зміст кваліфікаційної магістерської роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 46 сторінок, включаючи 8 таблиць, 5 рисунків, список використаних джерел із 37 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Суть та класифікація грошових потоків підприємства

Концепція грошового потоку підприємства як окремого об'єкта фінансового менеджменту досі не знайшла належного висвітлення не лише у вітчизняній, а й у зарубіжній літературі. Це підтверджується відсутністю самостійних розділів, присвячених управлінню грошовими потоками компаній, у більшості базових підручників з фінансового менеджменту, які написані представниками американської, європейської, японської та вітчизняної шкіл.

Питання сутності грошових потоків по-різному висвітлюється в деяких сучасних перекладних іноземних виданнях, зокрема Дж. К. Ван Хорна, Є. Брігхема, Е. Нікбахта, Т. Райса та інших.

Так, Е. Нікбахт і А. Гроппеллі визначили грошовий потік як показник ліквідності компанії, що складається з чистого прибутку та безготівкових витрат, таких як амортизація. Це трактування розкриває як сутність грошового потоку, так і його основні складові.

Американський економіст Е. Бріхем підходить до поняття грошового потоку, акцентуючи увагу лише на грошових коштах, що фактично надходять або витрачаються компанією протягом певного періоду, трактуючи його виключно як рух готівкових коштів.

Т. Райс дав більш детальне визначення грошового потоку, зазначаючи, що загальний грошовий потік охоплює всі надходження та платежі, пов'язані не лише з операціями основної діяльності. Дж. К. Ван Хорн акцентує увагу на тому, що поняття готівки та грошових потоків може варіюватися в залежності від цілей аналізу, і його часто трактують як готівку або оборотний капітал - у вузькому або широкому значенні.

Деякі економісти визначають грошовий потік як сукупність надходжень (вхідний потік) та витрат (вихідний потік) грошових коштів у процесі господарської діяльності підприємства. Грошовий потік можна уявити як

систему «фінансового обігу» підприємства, де рух грошових коштів відображає діяльність грошей та взаємодію з грошовою системою країни.

Суть грошового потоку полягає в русі коштів та їх еквівалентів, які є універсальними активами для підприємств. Грошова система країни впливає на характер грошових потоків, а рух грошових коштів охоплює процеси формування, розподілу та використання капіталу підприємства.

Грошовий потік на певну дату можна розглядати як дискретну суму капіталу у вигляді готівкових запасів. Крім того, грошовий потік відображає використання підприємством кредитів, що впливає на обсяг, структуру, щільність (швидкість обороту грошових активів) та збалансованість грошових потоків. Як процес, грошовий потік характеризує трансформацію та оборот активів підприємства, які постійно перебувають у русі, змінюючи свої види та форми.

Грошовий потік підприємства – це процес, який забезпечує формування економічного ефекту. При раціональному використанні коштів гроші можуть приносити позитивний економічний ефект, а головною формою цього ефекту є «чистий грошовий потік».

Грошовий потік підприємства також відображає обсяги та форми діяльності підприємства на товарних і фінансових ринках. Основний потік коштів пов'язаний із реалізацією продукції на товарному ринку, де також зосереджені основні витрати на сировину, матеріали, напівфабрикати та засоби виробництва. На фінансовому ринку підприємство залучає кошти через випуск акцій та облігацій, оформлення кредитів та інші фінансові інструменти, які витрачаються на обслуговування боргів, погашення зобов'язань та купівлю фінансових активів.

Рух грошових коштів підприємства відбувається з урахуванням фактору часу. Збільшення обсягу грошових потоків під впливом цього фактору ґрунтується на концепції часової вартості грошей.

Крім того, рух грошових коштів враховує фактор ризику. Рівень ризику використання коштів залежить від очікуваного впливу на грошові потоки, включаючи рівень прибутковості окремих бізнес-операцій.

Рух грошових коштів підприємства – це процес, що відбувається з урахуванням фактору ліквідності. Рух грошових коштів повинен забезпечувати не тільки своєчасне надходження і витрачання грошових коштів, а й певний рівень їх запасів з метою підтримки постійної платоспроможності [3].

З урахуванням основних характеристик, економічну сутність грошових потоків підприємства можна визначити так:

Грошовий потік суб'єкта господарювання – це сукупність доходів і витрат, розподілених за окремими періодами часу, які є результатом господарської діяльності підприємства та рух яких залежить від факторів часу, ризику та ліквідності.

Поняття «грошовий потік підприємства» включає кілька типів потоків. Т. Райс класифікує їх на чисті, традиційні та операційні потоки: чистий грошовий потік – це зміна суми грошових коштів компанії за аналізований період; традиційний грошовий потік оцінює надходження від виробничої діяльності, розраховується шляхом додавання компенсаційних витрат до чистого прибутку; операційний грошовий потік відображає суму фактичних грошових надходжень від операційної діяльності за певний період.

Т. Райс також виділяє такі види грошових потоків:

- пріоритетний потік – виплати, необхідні для уникнення фінансових проблем, такі як відсотки та податки.
- дискретний потік – надходження та витрати, що не пов'язані безпосередньо з операційною діяльністю (наприклад, купівля-продаж необоротних активів, виплата дивідендів).
- фінансовий потік – рух грошових коштів, пов'язаний із змінами довгострокового капіталу підприємства.

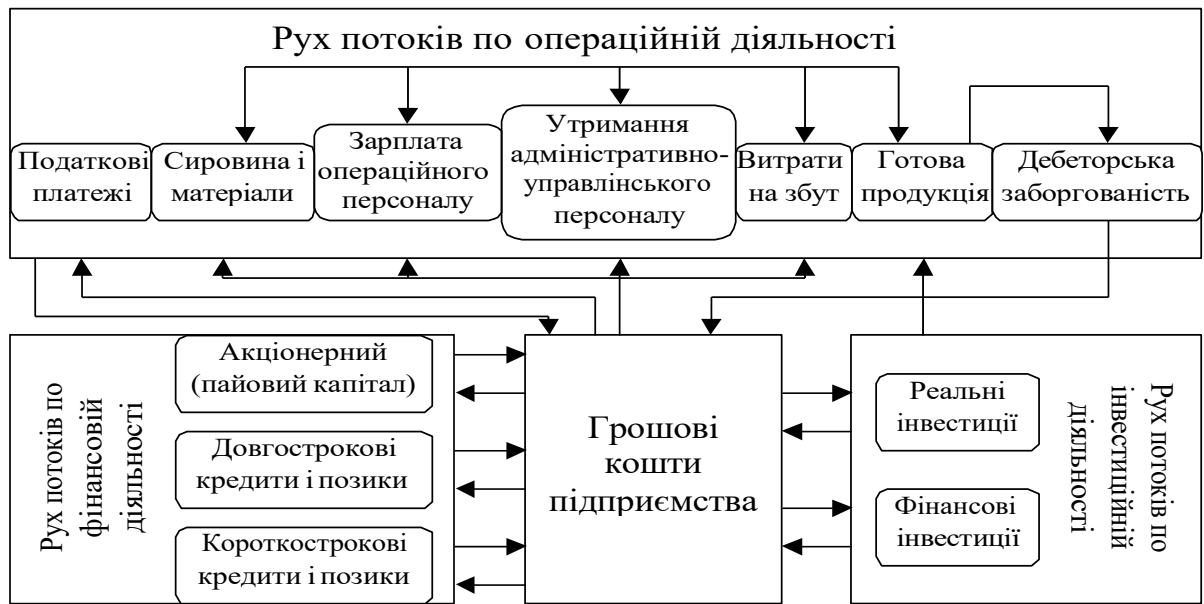

Рис. 1.1 Характеристика грошових потоків підприємства в розрізі видів його господарської діяльності

За видами економічної діяльності згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку виділяють наступні види грошових потоків (рис. 1.1):

- рух грошових коштів за операційною діяльністю. Грошові надходження та виплати, пов'язані із здійсненням операційного процесу;
- рух грошових коштів для інвестиційної діяльності. Платежі та надходження коштів, пов'язані з реальними та фінансовими інвестиціями
- рух грошових коштів для фінансової діяльності. Він характеризує надходження і виплати коштів, пов'язані із залученням додаткового капіталу, здійсненням зовнішнього фінансування господарської діяльності.

За рівнем збалансованості обсягів взаємопов'язаних грошових потоків: збалансований грошовий потік. Тип загального грошового потоку, який забезпечує баланс між позитивними та негативними сумами всіх видів. Співвідношення рівноваги в цьому випадку має такий вигляд [11]:

$$\text{ПГП} = \text{НГП} + \Delta \text{ЗГК}, \quad (1.1)$$

де, ПГП - сума позитивного грошового потоку у розглянутому періоді часу;

НГП - сума негативного грошового потоку у розглянутому періоді часу;

ΔЗГК - передбачений приріст суми запасу коштів;

- незбалансований грошовий потік. Балансовий зв'язок не забезпечується.

Існують два основних типи грошових потоків за тривалістю:

- короткостроковий грошовий потік – це потік, у якому час між початком надходжень або виплат і їх завершенням не перевищує одного року.
- довгостроковий грошовий потік – період обігу перевищує один рік.

За формами використання коштів грошові потоки поділяють на:

- грошовий потік – частина загального потоку, що забезпечується безпосередньо готівковими коштами.
- безготівковий грошовий обіг – частина потоку, яка здійснюється через кредитні та депозитні інструменти на фінансовому ринку.

Залежно від типу валюти:

- рух готівки в національній валюті – потік грошових коштів, що обслуговується національною валютою.
- рух грошових коштів в іноземній валюті – потік, який обслуговується валютою інших країн.

За значущістю у формуванні кінцевих результатів діяльності:

- пріоритетний грошовий потік – потік, що забезпечує високий рівень чистого грошового потоку.
- вторинний грошовий потік – потік, що має обмежений вплив на кінцеві результати діяльності підприємства через свою специфічну спрямованість або невеликий розмір.

За передбачуваністю:

- повністю передбачуваний грошовий потік. Грошовий потік, розмір і час якого можна повністю визначити заздалегідь;
 - непередбачуваність грошових потоків. Його неможливо повністю визначити через зміни факторів зовнішнього середовища;
- неочікуваний грошовий потік. Грошовий потік, пов'язаний з незвичайними подіями, а також незапланованими окремими операціями.

За можливістю регулювання у процесі управління можна виділити [13]:

- регульований грошовий потік. Грошовий потік, який можна змінювати в часі або обсязі за бажанням менеджерів;
- нерегульований рух грошових коштів. Його неможливо змінити без негативних наслідків для кінцевих результатів діяльності.

За можливістю забезпечення платоспроможності [10]:

- ліквідний грошовий потік. Грошовий потік, у якому співвідношення позитивної та негативної якості дорівнює або перевищує одиницю;
- неліквідний грошовий потік. Відношення менше одиниці. За правомірністю реалізації [14]:
- легальний рух грошових коштів. Він описує отримання та виплату коштів, які повністю відповідають правовим нормам країни;
- тіньовий грошовий потік. Надходження та виплати коштів, здійснені з порушенням норм законодавства та пов'язані з ухиленням від сплати податків.

1.2. Теоретичні основи управління грошовими потоками підприємства

Управління грошовими потоками – це структурований процес, який охоплює визначення завдань та їх виконання, включаючи такі функції, як планування і прогнозування грошових потоків, запровадження бюджетування грошових потоків, здійснення фінансового контролю за виконанням бюджету грошових коштів, а також коригування запланованих грошових потоків.

Ефективна система управління грошовими потоками повинна базуватися на належній інформаційній основі. Створення такої бази передбачає чітке визначення всіх грошових потоків. Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, для складання звітів про рух коштів використовуються два методи – непрямий та прямий.

Згідно з П(С)БО 4, для підготовки звіту про рух грошових коштів рекомендовано застосовувати непрямий метод, який використовує інформацію з бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати й їх використання

[8]. Завдяки поправці чистий грошовий потік від операційної діяльності буде конвертовано в показник чистого грошового потоку, який визначають за формулою:

$$\text{ЧГПо} = \text{ЧП} + \text{Аоз} + \text{Ана} \pm \Delta\text{ДЗ} \pm \Delta\text{Зтм} \pm \Delta\text{КЗ} \pm \Delta\text{Р}, \quad (1.2)$$

де ЧГПо - чистий грошовий потік за операційною діяльністю; ЧП - чистий прибуток підприємства; Аоз - амортизація основних засобів; Ана - амортизація нематеріальних активів; $\Delta\text{ДЗ}$ - збільшення (зменшення) величини поточної дебіторської заборгованості; $\Delta\text{Зтм}$ - збільшення (зменшення) величини запасів товарно-матеріальних цінностей; $\Delta\text{КЗ}$ - збільшення (зменшення) величини кредиторської заборгованості; $\Delta\text{Р}$ - збільшення (зменшення) величини резервного й інших страхових фондів.

Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності визначається різниця між сумою реалізації окремих видів необоротних активів і сумою їх придбання:

$$\text{ЧГПі} = \text{Роз} + \text{Рна} + \text{Рдфі} + \text{Рва} + \text{Дофі} - \text{Поз} - \Delta\text{НКБ} - \text{Пна} - \text{Пдфі} - \text{Вва}, \quad (1.3)$$

де ЧГПі - чистий грошовий потік за інвестиційною діяльністю; Роз - сума продажу основних засобів, що вибули; Рна - сума продажу нематеріальних активів, що вибули; Рдфі - сума продажу довгострокових фінансових інструментів; Рва - сума повторного продажу раніше викуплених власних акцій; Дофі - сума дивідендів (відсотків), які отримало підприємство за довгостроковими фінансовими інструментами інвестиційного портфеля; Поз - придбані основні засоби; $\Delta\text{НКБ}$ - приріст незавершеного капітального будівництва; Пна - сума придбаних нематеріальних активів; Пдфі - сума придбаних фінансових довгострокових інструментів; Вва - викуплені власні акції підприємства [16].

Чистий грошовий потік від фінансової діяльності розраховується як різниця між сумою фінансових ресурсів, залучених із зовнішніх джерел, і сумою основного боргу, а також дивідендів (відсотків), виплачених власникам підприємства:

$$\text{ЧГПф} = \text{Звк} + \text{Здк} + \text{Зкк} + \text{БЦФ} - \text{Вдк} - \text{Вкк} - \text{Дв}, \quad (1.4)$$

де ЧГПф - чистий грошовий потік за фінансовою діяльністю; Звк - додатково залучений із зовнішніх джерел власний акціонерний або пайовий капітал; Здк - додатково залучені довгострокові кредити і позики; Зкк - додатково залучені короткострокові кредити та позики; БЦФ - засоби, які надійшли за безоплатним цільовим фінансуванням; Вдк - виплати основного боргу за довгостроковими кредитами та позиками; ВКК - виплати основного боргу за короткостроковими кредитами; Дв - дивіденди (відсотки), які виплачені власникам підприємства.

Загальний розмір чистого грошового потоку визначається як сума чистих грошових потоків за операційною, інвестиційною і фінансовою діяльністю.

Прямий метод спрямований на отримання даних, що характеризують загальний і чистий грошовий потік підприємства у звітному періоді. Відмінності в результатах розрахунку грошових потоків прямим і непрямим методом стосуються лише операційної діяльності підприємства. При використанні прямого методу розрахунку грошових потоків використовуються прямі дані бухгалтерського обліку, які характеризують усі види доходів і витрат [17]. Розрахувати чистий грошовий потік від операційної діяльності можна за формулою (1.5):

$$\text{ЧГПо} = \text{РП} + \text{ІНо} - \text{Зтм} - \text{ЗПоп} - \text{ЗПау} - \text{ППб} - \text{ППпф} - \text{ІВо}, \quad (1.5)$$

де ЧГПо - чистий грошовий потік за операційною діяльністю; РП - кошти від продажу товарів; ІНо - інші надходження коштів при здійсненні операційної діяльності; Зтм - кошти, виплачені за придбання сировину, матеріали тощо; ЗПоп - зарплата, виплачена оперативному персоналу; ЗПау - зарплата, виплачена адміністративно-управлінському персоналу; ППб - податкові платежі, перераховані в бюджет; ППпф - податкові платежі, перераховані у позабюджетні фонди; ІВо - інші виплати коштів при здійсненні операційної діяльності. Розрахунок чистого грошового потоку підприємства за інвестиційною та фінансовою діяльністю, а також для підприємства загалом, проводиться аналогічно алгоритму непрямого методу.

Основні етапи управління грошовими потоками включають:

1. Аналіз руху грошових коштів за попередній період – з метою визначення достатності формування фондів, ефективності їх використання, а також збалансованості позитивних і негативних грошових потоків за обсягом і часом.
2. Дослідження факторів формування грошових потоків – вивчення чинників, що впливають на грошові потоки підприємства.
3. Вибір напрямків і методів оптимізації грошових потоків – визначення способів покращення структури та обсягу грошових потоків.
4. Планування грошових потоків за окремими видами – розробка планів з урахуванням типу грошових потоків (операційна, інвестиційна, фінансова діяльність).
5. Ефективний контроль – забезпечення моніторингу за виконанням плану грошових потоків.

Перший етап аналізу передбачає дослідження динаміки загального обсягу грошового обороту, порівнюючи темп його зростання з темпом зростання активів, обсягом виробництва та реалізації продукції. Розрахунок фінансового циклу схематично зображено на рис.1.2

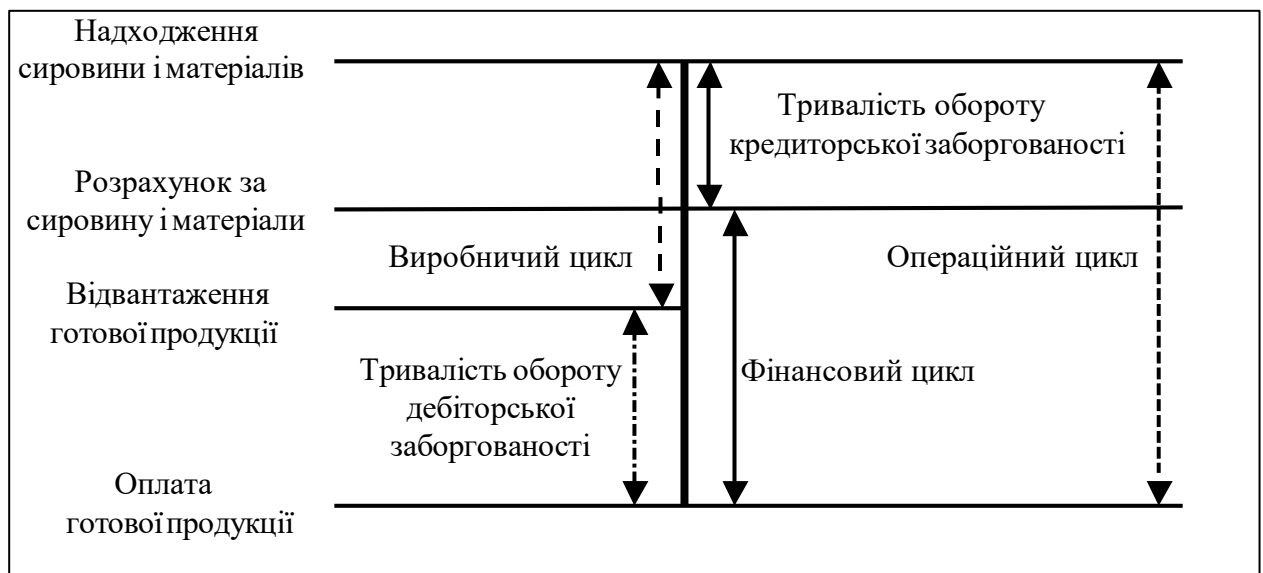

Рис. 1.2 Розрахунок фінансового циклу

На другому етапі аналізу досліджується динаміка обсягу та структури позитивного грошового потоку, що формується залежно від видів діяльності

підприємства. Одним із ключових показників є коефіцієнт участі операційної діяльності у формуванні позитивного грошового потоку.

При цьому аналізується частка доходів від реалізації продукції та інших видів операційної діяльності. Для інвестиційної діяльності важливо звернути увагу на доходи від довгострокових фінансових інструментів, співвідносячи їх з середньою нормою доходу на ринку капіталу. У фінансовій діяльності аналізується структура джерел капіталу, зокрема співвідношення власного та позикового капіталу, залученого із зовнішніх джерел.

На третьому етапі аналізується динаміка обсягу та структура негативного грошового потоку. У випадку операційної діяльності досліджується співвідношення витрат на виробництво і реалізацію продукції з іншими витратами операційної діяльності. Для інвестиційної діяльності визначається пропорційність витрат на різні види активів, аналізуються інвестиційні витрати, їх розподіл між реальними і фінансовими інвестиціями, а також обсяги фінансування інвестиційних проєктів.

Для фінансової діяльності розглядаються строки погашення основних сум кредитів і позик, а також виплати дивідендів.

На четвертому етапі аналізу розглядається баланс позитивних і негативних грошових потоків по підприємству в цілому. Використовується рівняння моделі балансу грошових потоків (1.12) [21]:

$$ГА_{п} + ПГП = НГП + ГА_{к}, \quad (1.6)$$

де $ГА_{п}$ - грошові активи підприємства на початок періоду; $ПГП$ - загальний обсяг позитивного грошового потоку за весь період; $НГП$ - загальна величина негативного грошового потоку за весь період; $ГА_{к}$ - грошові активи підприємства на кінець періоду.

На п'ятій стадії аналізу розглядається динаміка формування суми чистого грошового потоку. Аналізується "якість чистого грошового потоку" - узагальнена характеристика структури джерел його формування. Одним з аспектів аналізу є визначення адекватності чистого грошового потоку з позиції потреб, які фінансуються з нього.

На цьому етапі аналізу перевіряється синхронність формування позитивного та негативного грошових потоків у дискретних періодах. При значній нерівномірності формування цих потоків можуть виникати суттєві обсяги тимчасово вільних коштів або тимчасовий дефіцит, як зображено на рис. 1.4.

Тимчасово вільні залишки коштів, показані на рис. 1.3, представляють собою непродуктивні активи підприємства, які до моменту їх використання втрачають вартість через інфляцію та інші фактори. Тимчасовий дефіцит коштів, у свою чергу, може призвести до ризику неплатоспроможності та створити загрозу банкрутства, навіть якщо підприємство працює рентабельно.

Синхронність формування позитивних і негативних грошових потоків у межах окремих інтервалів часу є одним із показників варіації, який оцінюється на основі коефіцієнта кореляції між цими потоками. Результати такого аналізу допомагають визначити і запланувати резерви для покращення управління грошовими потоками в майбутніх періодах.

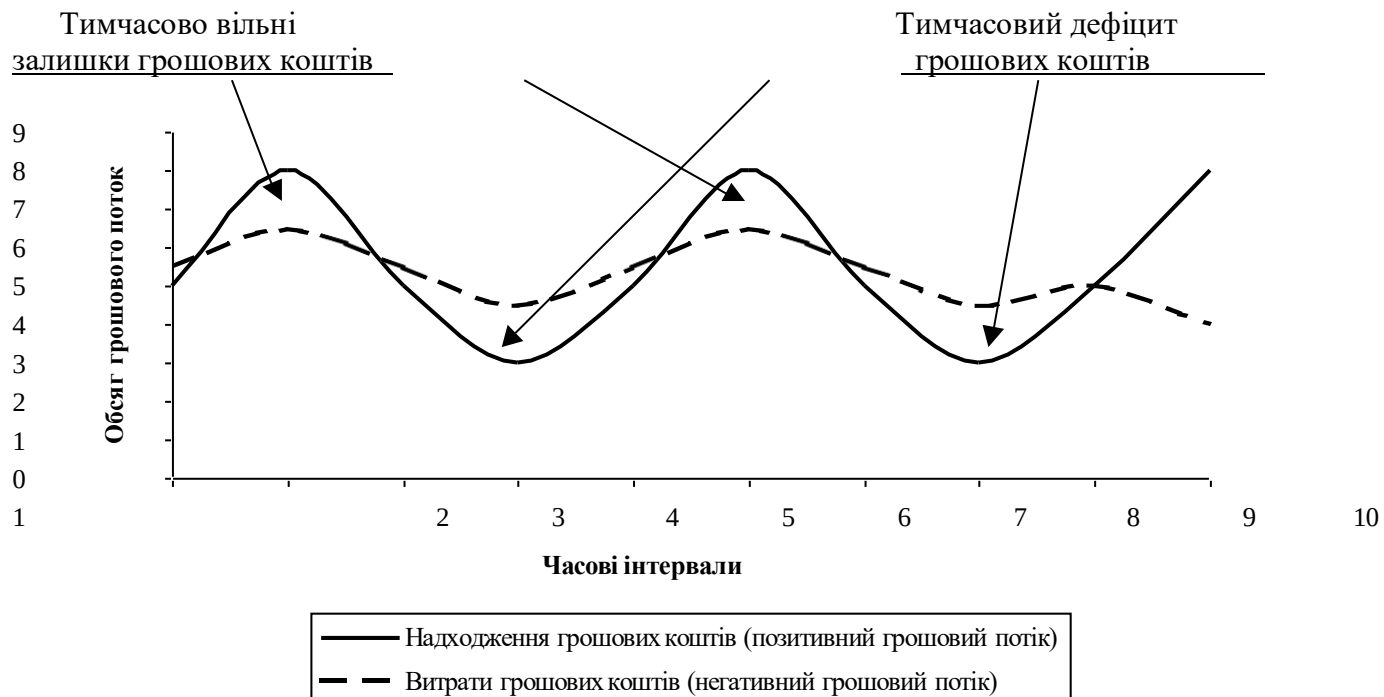

Рис. 1. 3 Нерівномірність окремих видів грошових потоків підприємства в часі [9]

Наступний етап управління грошовими потоками полягає в аналізі факторів, які впливають на їх формування. Серед зовнішніх факторів важливими є:

Кон'юнктура товарного ринку - коливання ринкової ситуації безпосередньо впливає на обсяги грошових надходжень від реалізації продукції

Стан фондового ринку - створює можливості для формування грошових потоків через випуск акцій та облігацій. Також визначає ефективність використання тимчасово вільних коштів підприємства, а через портфель цінних паперів компанії - і доходи від відсотків та дивідендів [22].

Система оподаткування підприємств - податкові платежі становлять значну частину від'ємного грошового потоку. Конкретні строки їх виконання впливають на тимчасову структуру потоку.

Практика кредитування постачальників і покупців - умови надання передоплати, готівкові розрахунки або розстрочки платежів впливають на часові характеристики грошових потоків.

Система розрахунків за транзакціями - впливає на швидкість реалізації грошових потоків. Готівковий розрахунок прискорює потоки, тоді як розрахунки чеками чи акредитивами можуть уповільнювати процес.

Доступність фінансового кредиту - визначає можливості формування грошових потоків через коротко чи довгострокові кредити. Доступність «дешевих» або «дорогих» коштів безпосередньо залежить від стану фінансового ринку.

Можливість залучення цільових коштів - актуально переважно для державних компаній, які можуть залучати спеціалізовані джерела фінансування. Ці фактори визначають потенційні джерела й обмеження формування грошових потоків, впливаючи на їх стійкість та ефективність.

Серед внутрішніх факторів, які визначають формування грошових потоків підприємства, основними є наступні. Життєвий цикл підприємства - на кожному етапі життєвого циклу підприємства (створення, зростання, зрілість, спад) змінюються не лише обсяги грошових потоків, але й їхні види.

Тривалість робочого циклу - чим коротший цикл виробництва, тим швидший оборот коштів і, як наслідок, більша інтенсивність позитивних та негативних грошових потоків.

Сезонність виробництва та реалізації - сезонні особливості, зумовлені умовами виробництва та попитом, значно впливають на потоки коштів.

Необхідність інвестиційних програм - важливість і терміновість інвестицій впливають на обсяг від'ємного грошового потоку, а також створюють потребу в позитивних грошових потоках.

Політика амортизації - обраний метод амортизації основних засобів та нематеріальних активів впливає на інтенсивність амортизаційних потоків.

Коефіцієнт операційного левериджу - визначає процентні зміни суми чистого грошового потоку у відповідь на зміну обсягу продажів продукції.

Фінансовий менталітет власників та менеджерів - вибір консервативного, поміркованого чи агресивного підходу до фінансування активів визначає структуру та типи грошових потоків.

Наступний етап управління грошовими потоками полягає у виборі напрямків та методів покращення грошових потоків підприємства. Це вдосконалення є однією з ключових функцій управління, орієнтованою на підвищення ефективності грошових потоків у майбутніх періодах.

Планування грошових потоків підприємства в розрізі окремих його видів має прогнозний характер через невизначеність низки його вихідних вимог. Тому планування грошових потоків здійснюється у формі різноманітних планових розрахунків цих показників за різними сценаріями розвитку окремих факторів (оптимістичним, реалістичним, песимістичним).

Завданнями такого контролю є: виконання конкретних планових завдань щодо формування обсягів коштів та їх витрачання за визначеними напрямками; консолідація складу грошових потоків у часі; здійснення контролю за ліквідністю та ефективністю грошових потоків. Ці показники контролюються в процесі моніторингу поточної фінансової діяльності організації.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ РЕСУРСІВ У ТОВ «ЛУБЕНСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Лубенський молочний завод»

ТОВ «Лубенський молочний завод» - одне з найбільших харчових підприємств України. Будівництво молокозаводу розпочалося ще в 1937 році.

ТОВ «Лубенський молочний завод» зареєстроване 29.12.1995 за юридичною адресою Україна, країна, 37500, Полтавська обл., місто Лубни, вул. Індустріальна, б. 2. Розмір статутного капіталу складає 2 786 760,00 грн.

Продукція випускається під торговою маркою «Гармонія», яка добре відома серед українських споживачів. Асортимент нараховує понад 200 найменувань, і щороку до 60% прибутку спрямовується на технічне переоснащення заводу.

Основні напрями діяльності підприємства включають: переробку молока, виробництво масла та сиру, продукцію борошномельно-круп'яної промисловості, випікання хліба та хлібобулочних виробів, виготовлення борошняних кондитерських виробів, тортів та тістечок з коротким терміном зберігання, технічне обслуговування і ремонт автотранспорту, а також підтримку театральних і концертних заходів.

Щороку підприємство бере участь у різноманітних конкурсах та здобуває численні нагороди. У 2022 році ТОВ «Лубенський молочний завод» стало переможцем обласного конкурсу «Кращі товари Полтавщини» і отримало ліцензію «Добрий знак», яка підтверджує відповідність продукції підприємства національним та європейським стандартам якості та безпеки. Під цю ліцензію підпадають такі продукти, як сир кисломолочний «Мгарський» нежирний та сир кисломолочний «Мгарський» 5,0% жирності.

На сьогодні підприємство активно розширює виробничі потужності та відкриває нові підрозділи.

Занесемо основні абсолютні показники, що характеризують ефективність фінансово-економічної діяльності ТОВ «Лубенський молочний завод» за 2021-2023 роки у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Абсолютні показники ефективності фінансово-економічної діяльності
ТОВ «Лубенський молочний завод»

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2023/ 2022	2023/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньорічна вартість активів, тис. грн	580132,0	847623,50	772372,50	-75251,0	192240,5	-8,90	33,1
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	414384,0	761326,50	760061,0	-1265,5	345677,0	-0,20	83,40
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	252700,0	254876,50	248642,0	-6234,5	-4058,0	-2,40	-1,60
Реалізовано продукції, тис. грн	730399,0	1196185,0	1505637,0	309452	775238,0	25,90	106,10
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	705740,0	1183426,0	1469605,0	286179	763865,0	1,24	2,08
Матеріальні витрати, тис. грн	594329,0	957504,0	1246797,0	289293	652468,0	30,20	109,80
Витрати на оплату праці, тис. грн	27002,0	30687,0	40828,0	10141,0	13826,0	33,00	51,20
Чисельність працюючих, чол.	338,0	338,0	272,0	-66,0	-66,0	-19,50	-19,50
Чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.	161,0	161,0	101,0	-60,0	-60,0	-23,00	-23,00
Чистий прибуток, тис. грн	17154,0	-12801,0	356,0	356,0	-16798,0	0,0	-97,90

Із даних табл. 2.1 видно, що середньорічна вартість активів підприємства у 2023 році порівняно з 2022 роком має тенденцію до зниження і такий негативний темп зниження середньорічної вартості активів становить -8,9%. Хоча порівняно з показником 2021 року вартість активів у 2023 році зросла на

33,1%.

За період 2021-2023 років ТОВ «Лубенський молочний завод» демонструє позитивний розвиток: зростання вартості основних фондів, ефективне використання ресурсів і збільшення чистого прибутку. Середньорічна вартість основних засобів зростає на 83,40% порівняно з 2021 роком, що свідчить про інвестування в оновлення та модернізацію. Хоча власний капітал зменшився, загальний дохід від продажу за цей період показав значне зростання - 106,1%, що є показником підвищеної ефективності використання активів.

Ефективність використання основних фондів оцінюється за показниками фондівіддачі, фондомісткості і фондоозброєності, які допомагають детальніше проаналізувати економічні результати діяльності підприємства.

Як бачимо з даних табл. 2.2, рівень фондівіддачі на ТОВ «Лубенський молочний завод» у 2023 році склав 2,0. Тем її зростання порівняно з 2022 роком становить 26,1%, що є позитивним фактором для досліджуваного нами товариства.

Таблиця 2.2

Відносні показники ефективності фінансово-економічної діяльності
ТОВ «Лубенський молочний завод»

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2023/ 2022	2023/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Фондовіддача	1,80	1,60	2,00	0,40	0,20	26,10	12,40
Фондомісткість	0,60	0,60	0,50	-0,10	-0,10	-20,70	-11,00
Фондоозброєність	1587,7	2917,0	3781,4	864,40	2193,70	29,60	138,20
Продуктивність праці персоналу, тис. грн / чол.	2160,9	3539,0	5535,4	1996,4	3374,50	56,40	156,20
Продуктивність праці промислово-виробничого персоналу, тис. грн / чол.	2798,5	4583,1	7490,7	2907,6	4692,30	63,40	167,70
Матеріаломісткість продукції, %	79,4	79,5	82,5	2,90	3,10	3,70	3,90

ТОВ «Лубенський молочний завод» показує високий рівень адаптації до економічних викликів. У 2023 році фондомісткість становила 0,5, що свідчить про ефективне використання основних засобів; при цьому вона зменшилася на 20,7% порівняно з 2022 роком і на 11,0% за 2021–2023 роки. Це підтверджує зниження обсягу вкладених ресурсів на одиницю виробленої продукції.

Активи підприємства на одного працівника зросли до 3 781,4 тис. гривень, що відображає інвестиції в активи при одночасному скороченні штату. У 2022 році, у зв'язку з кризою, підприємство скоротило 71 працівника, що дозволило значно підвищити продуктивність: загальна продуктивність зросла на 106,70%, а для промислово-виробничого персоналу - на 167,70% за період 2021-2023 років. Це свідчить про оптимізацію трудових ресурсів і підвищення ефективності праці.

Загальний аналіз фінансово-господарської діяльності показав, що підприємство є прибутковим. Важливими позитивними аспектами є зростання фонду оплати праці, фондівіддачі, продуктивності праці, а також підвищення зарплати. Проте викликами залишаються зниження вартості майна, основних засобів, запасів і скорочення чисельності працівників.

2.2. Аналіз ефективності використання грошових ресурсів у ТОВ «Лубенський молочний завод»

Аналіз грошових коштів ТОВ «Лубенський молочний завод» розпочнемо з горизонтального і вертикального аналізу активів його балансу за 2021-2023 роки. Основні дані про активи балансу заводу за цей період занесемо до табл. 2.3.

На кінець 2023 року залишкова вартість основних засобів ТОВ «Лубенський молочний завод» становила 477,673 тис. грн, що на 80,752 тис. грн або 19,3% менше порівняно з кінцем 2022 року та на 32% менше від рівня 2021 року. Загальна вартість необоротних активів склала 491,101 тис. грн,

зменшившись на 83,955 тис. грн (14,6%) відносно 2022 року та на 26,2% відносно 2021 року.

Таблиця 2.3
Активи балансу ТОВ «Лубенський молочний завод»

Активи	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2023/ 2022	2023/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Основні засоби	645933,0	558425,0	477673,0	-80752	-168260	-14,50	-26,0
Залишкова вартість основних засобів	19740,0	16631,0	13428,0	-3203,0	-6312,0	-19,30	-32,0
Всього необоротні активи	665673,0	575056,0	491101,0	-83955	-174572	-14,60	-26,2
Виробничі запаси	7742,0	11464,0	19506,0	8042,0	11764,0	70,20	152,00
Незавершене виробництво	1879,0	2959,0	7305,0	4346,0	5426,0	146,90	288,80
Готова продукція	44171,0	37966,0	65309,0	27343	21138,0	72,00	47,90
Товари	1146,0	38,0	42,0	4,0	-1104,0	10,50	-96,30
Дебіторська заборгованість за товарами	22944,0	16924,0	26472,0	9548,0	3528,0	56,40	15,40
Дебіторська заборгованість за розрахунками	152007,0	35065,0	40912,0	5847,0	-111095	16,70	-73,10
Інша поточна дебіторська заборгованість	77,0	100,0	33,0	-67,0	-44,0	-67,00	-57,10
Грошові кошти	3320,0	116217,0	93851,0	-22366	90531,0	-19,20	2726,80
Інші оборотні активи	406,0	93,0	1688,0	1595,0	1282,0	1715,10	315,80
Всього оборотні активи	233692,0	220826,0	255118,0	34292	21426,0	15,0	9,20
Необоротні активи та групи вибуття	0,0	0,0	2644,0	2644,0	2644,0	-	-
Вартість активів	899365,0	795882,0	748863,0	-47019	-150502	-5,90	-16,70

Щодо оборотних активів, виробничі запаси заводу на кінець 2023 року зросли до 19,506 тис. грн, що на 8,042 тис. грн (70,2%) більше порівняно з 2022 роком та на 152% більше, ніж у 2021 році. Собівартість незавершеного виробництва на кінець 2023 року становила 7,305 тис. грн, що перевищує

показник 2022 року на 4,346 тис. грн (146,9%) і на 288,8% більше за показник 2021 року. Це свідчить про значне збільшення обсягу незавершеного виробництва за останні два роки.

Залишки готової продукції на кінець 2023 року досягли 65,309 тис. грн, що на 27,343 тис. грн (72%) більше порівняно з 2022 роком і на 47,9% більше, ніж у 2021 році.

На кінець 2023 року загальна вартість оборотних активів ТОВ «Лубенський молочний завод» зросла до 255,118 тис. грн, що на 15,50% більше порівняно з 2022 роком та на 9,20% більше порівняно з 2021 роком. Це вказує на збільшення ресурсів, які можуть бути швидко перетворені в кошти, що потенційно посилює короткострокову фінансову стійкість підприємства.

Вперше на кінець 2023 року з'явилися необоротні активи та групи вибуття, які склали 2,644 тис. грн, у той час як у 2022 та 2021 роках такі активи були відсутні. Це може свідчити про зміну структури активів підприємства або про нові інвестиції в довгострокові проекти, які плануються до ліквідації або продажу.

Загальна вартість майна підприємства на кінець 2023 року склала 748,863 тис. грн, що на 5,90% менше, ніж у 2022 році, і на 16,70% менше порівняно з 2021 роком. Це зменшення вказує на ймовірне скорочення інвестицій або продаж деяких активів для оптимізації майнової структури підприємства.

На кінець 2023 року загальний розмір власного капіталу ТОВ «Лубенський молочний завод» становив 248,808 тис. грн, що лише на 0,10% більше порівняно з 2022 роком, але на 4,80% менше, ніж у 2021 році. Це свідчить про стабільність власного капіталу, проте спостерігається тенденція до його поступового зниження.

Поточна заборгованість до довгострокових зобов'язань за останні два роки зберегла свою питому вагу, що може означати стабільний розподіл фінансових зобов'язань між коротко- і довгостроковими зобов'язаннями.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги значно зросла до 73,277 тис. грн на кінець 2023 року, що більше на 108,80% порівняно з 2022

роком, але водночас менше на 88,20% порівняно з 2021 роком. Це вказує на те, що заборгованість перед постачальниками за останні роки була значно скорочена.

Поточні зобов'язання за розрахунками зменшилися на 61,766 тис. грн (на 80.3%) порівняно з 2022 роком, хоча вони все ще більші на 3101 тис. грн порівняно з 2021 роком. Зобов'язання за необоротними активами та групами вибуття склали 1,826 тис. грн, що на 25,5% більше порівняно з 2022 роком, але на 49,30% менше, ніж у 2021 році, що свідчить про поступове зменшення ваги цих зобов'язань у структурі пасивів підприємства.

Таблиця 2.4

Пасиви балансу ТОВ «Лубенський молочний завод»

Джерела формування майна	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2023/2022	2023/2021	2023/2022	2023/2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Статутний капітал	9359,0	9359,0	9359,0	0,00	0,00	0,00	0,00
Резервний капітал	4121,0	4121,0	4121,0	0,00	0,00	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	247797	234996	235328	332,0	-12469,0	0,1	-5,0
Всього власний капітал	261277	248476	248808	332,0	-12469,0	0,10	-4,80
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	-	433700	-	-433700	0,00	-100,00	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	622274	35101	73277	38176	548997,0	108,80	-88,20
Поточні зобов'язання за розрахунками	12139	77006	15240	-61766	3101,00	-80,20	25,50
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	3605,0	1455,0	1826,0	371,0	-1779,00	25,50	-49,30
Інші поточні зобов'язання	70,0	144,0	409712	409568	409642,0	284422,20	585202,9
Всього короткострокових зобов'язань	638088	547406	500055	-47351	-138033,0	-8,70	-21,60
Баланс	899365	795882	748863	-47019	150502,0	-5,90	-16,70

Загальна сума короткострокових зобов'язань на кінець 2023 року становила 500,055 тис. грн, що на 8,70% менше порівняно з 2022 роком і на 21,60% менше порівняно з 2021 роком, вказуючи на скорочення короткострокової заборгованості компанії за останні два роки.

Подальший аналіз доходів компанії допоможе зрозуміти, як зміни в структурі активів та зобов'язань вплинули на фінансові результати підприємства за аналізований період.

Таблиця 2.5

Динаміка та структура доходів ТОВ «Лубенський молочний завод»

Вид доходу	За рік, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2023/ 2022	2023/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Чистий дохід	730399,0	1196185,0	1505637,0	309452,0	775238,0	25,90	106,10
Інші операційні доходи	96,0	22816,0	30887,0	8071,0	30791,0	35,40	32074,00
Інші фінансові доходи	0,0	1505,0	0,00	-1505,0	0,00	-100,00	-
Інші доходи	7163,0	0,0	0,00	0,00	-7163,0	-	-100,00
Всього доходи	737658,0	1220506,0	1536524,0	316018,0	798866,0	25,0	108,30

Дані табл. 2.5 показують, що чистий дохід упродовж 2021-2023 років збільшився на 106,1.

Інші операційні доходи заводу у 2023 році склали 30 887 тис. грн, що більше, ніж у 2022 році на 8071 тис.грн, або на 35,40%. А порівняно з 2021-м на 30 791 тис. гривень.

Інших доходів у 2023-у та 2022-у роках не було, а у 2021 році вони становили 7 млн. 163 тис. грн.

Отже, всього доходів на ТОВ «Лубенський молочний завод» у 2023 році було 1 536 524 тис. грн., що більше порівняно з 2022 роком на 316 018 тис. грн, або на 25,90%. А порівняно з доходами за 2021 рік їх величина у 2023 році зросла на 798,866 тисячі гривень, або на 108,30%.

Склад операційних витрат ТОВ «Лубенський молочний завод» показано

схематично на рис. 2.1.

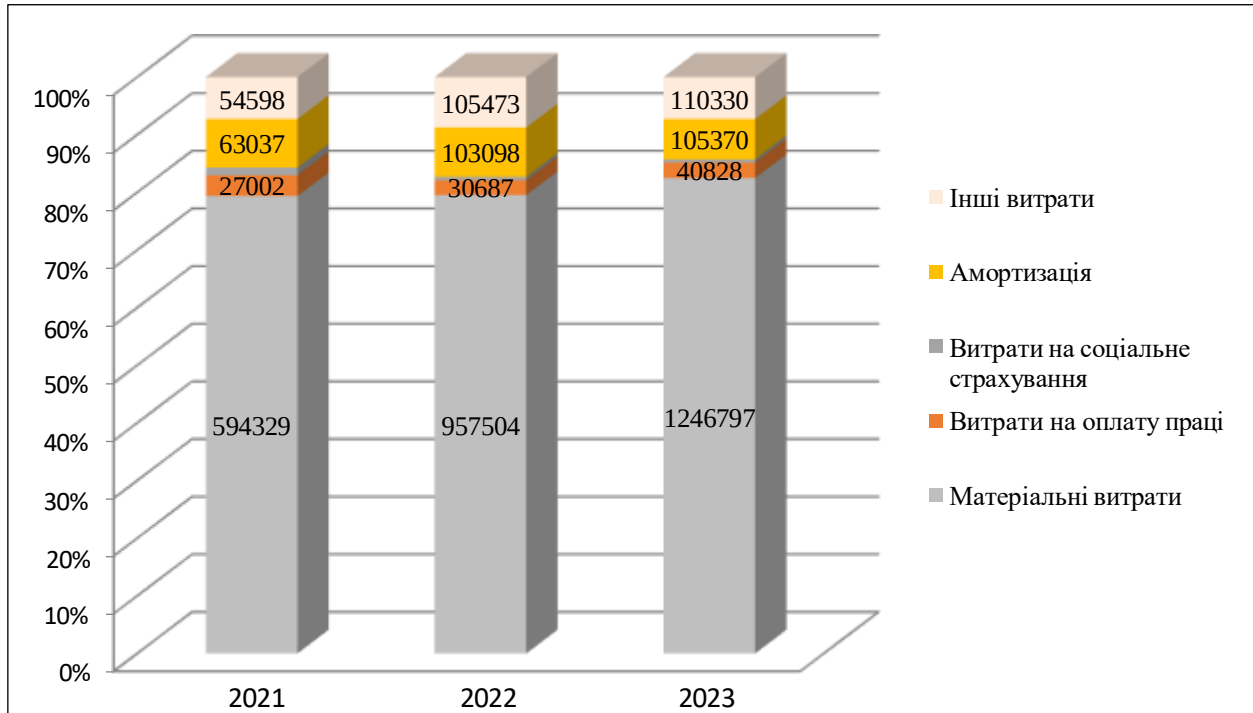

Рис. 2.1 Динаміка та склад операційних витрат ТОВ «Лубенський молочний завод»

Аналіз витрат ТОВ «Лубенський молочний завод» за 2021–2023 роки показує стійку тенденцію до зростання основних витратних категорій, таких як матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизаційні витрати та інші операційні витрати. Це свідчить про збільшення обсягів виробництва або вплив інфляційних процесів на витратну базу підприємства.

Зокрема, витрати на соціальне страхування в 2023 році склали 8450 тис. грн, що на 16,80% більше, ніж у 2022 році, але на 18,30% менше порівняно з 2021 роком. Таке зниження у порівнянні з 2021 роком може бути пов'язане з оптимізацією чисельності персоналу або змінами у політиці соціальних виплат.

Загальна сума витрат підприємства в 2023 році становила 1 511 775 тис. грн, що на 25,60% більше порівняно з 2022 роком і на 50,50% більше порівняно з 2021 роком. Значне зростання загальної суми витрат свідчить про збільшення операційних витрат, яке може впливати на фінансові результати та потребувати подальшого контролю та аналізу для забезпечення рентабельності підприємства.

Таблиця 2.6

Порівняння активів та пасивів балансу ТОВ «Лубенський молочний завод»

Актив	2023		Пасив	2023		Платіжний надлишок або недостача	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
Найбільш ліквідні активи (A1)	232434,0	187702,0	Негайні пасиви (П1)	78605,0	426778,0	153829,0	-239076
Активи, що швидко реалізуються (A2)	52089,0	67417,0	Короткострокові пасиви (П2)	468801,0	73277,0	-416712,0	-5860,0
Активи, що реалізуються повільно (A3)	52520,0	93850,0	Довгострокові пасиви (П3)	0,0	0,0	52520,0	93850,0
Активи, що важко реалізуються (A4)	575056,0	491101,0	Постійні пасиви (П4)	248476,0	248808,0	326580,0	242293,0
Баланс	795882,0	748863,0	Баланс	795882,0	748863,0	X	X

За результатами аналізу ми бачимо, що на кінець 2023 року: $A_1 < П_1$; $A_2 < П_2$; $A_3 > П_3$; $A_4 > П_4$. Це означає, що баланс ТОВ «Лубенський молочний завод» на кінець 2023 року неліквідний, а отже завод не в змозі повністю погасити за рахунок власних активів свою заборгованість. Проаналізуємо фінансовий стан та платоспроможності ТОВ «Лубенський молочний завод» за 2021-2023 рр.

Як бачимо з даних табл. 2.7, значення коефіцієнтів платоспроможності заводу, фінансової стійкості та фінансової незалежності практично не змінилося. Коефіцієнт фінансового левеґиджу на кінець 2023 року становив 2,00 і порівняно з 2022 роком його значення знизилося на 0,20, а порівняно з 2021 роком зменшилося на 0,40.

Таблиця 2.7

Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності

ТОВ «Лубенський молочний завод»

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2021	2022	2023	2023/ 2022	2023/ 2021
Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності)	0,30	0,30	0,30	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,30	0,30	0,30	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансової залежності	0,70	0,70	0,70	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	2,40	2,20	2,00	-0,20	-0,40
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,40	1,50	1,50	0,00	0,10
Коефіцієнт поточної платоспроможності	0,01	0,40	0,40	-0,00	0,39

Загальний коефіцієнт платоспроможності на кінець 2023 року склав 1,50 що порівняно з 2020 роком більше на 0,1. Коефіцієнт поточної платоспроможності на кінець 2023 року становив 0,40, що порівняно з 2021 роком більше на 0,39.

Аналіз показників оборотності активів та зобов'язань ТОВ «Лубенський молочний завод» за 2021-2023 роки відображає певні проблеми у фінансовій стійкості та ефективності використання ресурсів підприємства.

Коефіцієнт оборотності активів у 2023 році знизився до 0,90, що на 0,50 менше порівняно з 2022 роком і на 0,4 менше порівняно з 2021 роком. Це свідчить про зменшення ефективності використання активів підприємства для генерації доходу. Тривалість обороту активів у 2023 році склала 380,7 днів, що на 125,60 днів більше, ніж у 2022 році, і на 155,60 днів більше, ніж у 2021 році. Збільшення тривалості обороту активів свідчить про уповільнення обороту, що може негативно впливати на ліквідність підприємства.

Оборотність запасів у 2023 році також уповільнилася і становила 35,40 днів. Це значно нижче, ніж у попередні роки: у 2022 році оборотність запасів була на 64,10 днів більшою, а у 2021 році на 71,70 днів більшою.

Таблиця 2.8.

Коефіцієнти ділової активності ТОВ «Лубенський молочний завод»

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2021	2022	2023	2023/ 2022	2023/ 2021
Коефіцієнт оборотності активів	1,30	1,40	0,90	-0,50	-0,40
Тривалість обороту активів, днів	285,90	25,10	380,70	125,60	155,60
Коефіцієнт оборотності запасів	107,20	99,50	35,40	-64,10	-71,70
Тривалість обороту запасів, днів	3,40	3,60	10,20	6,50	6,80
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,70	10,50	12,20	1,70	8,0
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	9,30	34,20	29,50	-4,70	-66,90
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,20	2,00	1,40	-0,60	-0,80
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	16,40	17,40	258,10	79,70	96,80

Таке значне зменшення періоду оборотності запасів у 2023 році може свідчити про накопичення товарно-матеріальних запасів, що може бути наслідком зниження попиту на продукцію або порушенням у плануванні виробництва.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зріс до 12,20 у 2023 році, що на 1,7 більше порівняно з 2022 роком і на 8,50 більше порівняно з 2021 роком. Це збільшення може свідчити про зростання обсягів продажів на умовах відстрочки платежу, що створює додаткове навантаження на обігові кошти підприємства. Однак, позитивним є скорочення періоду погашення дебіторської заборгованості до 29,50 днів у 2023 році, що значно менше порівняно з 96,30 днями у 2021 році. Це свідчить про покращення в політиці управління дебіторською заборгованістю, оскільки підприємство швидше отримує оплату за свої товари або послуги.

Період погашення кредиторської заборгованості у 2023 році зріс до 258,10 днів, що на 79,70 днів більше порівняно з 2022 роком і на 96,8 днів більше порівняно з 2021 роком. Це може вказувати на те, що підприємство використовує кредиторську заборгованість як джерело фінансування, що є ознакою нестабільності грошових потоків і може нести ризики для фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі.

Отже, фінансовий стан ТОВ «Лубенський молочний завод» потребує покращення. Підприємство стикається з труднощами в управлінні оборотними коштами, накопиченням запасів і зростаючою кредиторською заборгованістю. Для стабілізації фінансового стану компанії доцільно переглянути політику управління активами, зобов'язаннями та запасами для підвищення ефективності використання ресурсів і забезпечення стабільного рівня ліквідності.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ТОВ «ЛУБЕНСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

3.1. Шляхи підвищення ефективності управління фінансово-економічною діяльністю підприємства

Для підвищення ефективності роботи підприємства необхідно залучити висококваліфікованих фахівців.

До обов'язків фінансового менеджера входимуть: планування та прогнозування фінансів; контроль фінансових потоків із постійним моніторингом доходів та витрат для ефективного управління ними; коригування цін на продукцію відповідно до ринкової ситуації; пошук та оцінка джерел фінансових ресурсів для розширення виробничих потужностей.

Маркетолог відповідатиме за розробку маркетингового плану, створення системи маркетингової інформації, організацію рекламної діяльності та збуту, розробку стратегії просування продукції на ринку, а також за формування циклу обробки заявок.

Менеджер з персоналу здійснюватиме розробку кадрової стратегії та планування найму, відбір кандидатів, підтримку керівництва в управлінні персоналом, а також розробку мотиваційних заходів для підвищення продуктивності працівників.

Менеджер головного управління забезпечуватиме ефективний контроль, координацію та досягнення філіями цілей, затверджених компанією.

Для вдосконалення механізму управління якістю на ТОВ «Лубенський молочний завод» необхідно запровадити систему загального контролю якості, що охоплюватиме контроль на всіх етапах виробництва та передбачатиме активну участь усіх працівників у процесі забезпечення якості продукції. Це дозволить розподілити відповідальність за якість продукції серед усього персоналу, створюючи тим самим умови для підвищення загальної

ефективності підприємства, замість простого прагнення до максимальних показників якості.

Аналіз фінансово-економічної діяльності заводу показав, що стан його ділової активності та платоспроможності погіршився. Існує проблема неефективного використання ресурсів, що може бути наслідком відсутності належної стратегії розвитку, зокрема в галузі фінансового планування, а також недостатньо ефективного контролю та оперативного управління як самим підприємством, так і його працівниками. Це свідчить про необхідність удосконалення не лише стратегічного підходу, а й підвищення ефективності праці працівників.

Також доцільно раз на тиждень проводити наради, на яких має детально аналізуватися поточний стан підприємства та, за наявності, його філій, обговорюватися важливі питання і прийматися оптимальні управлінські рішення. Це сприятиме кращій координації та оперативному реагуванню на зміни, що відбуваються в процесі діяльності підприємства.

Для забезпечення стабільного фінансового розвитку підприємства важливо вибирати раціональні та ефективні джерела фінансових ресурсів. Для розширення виробництва доцільно використовувати прискорені методи амортизації основних засобів, що дозволить скоротити термін їх служби та прискорити оновлення активів. Це підвищить інтенсивність амортизаційних витрат і, відповідно, сприятиме самофінансуванню та забезпечить ресурси для розширеного відтворення. Однак слід враховувати, що підвищення суми амортизаційних відрахувань може призвести до зростання собівартості продукції чи торговельних витрат, що, у свою чергу, може зменшити кінцевий фінансовий результат - прибуток.

Щоб підвищити управлінську ефективність, доцільно запровадити щоденні короткі наради тривалістю п'ять хвилин, де керівники підрозділів зможуть оперативно інформувати директора про поточний стан справ та окреслювати основні завдання для своїх команд. Крім того, щотижневі зустрічі сприятимуть детальному аналізу ситуації на підприємстві (та його філіях, якщо

такі є), обговоренню важливих питань та ухваленню обґрунтованих управлінських рішень. Такий підхід дозволить швидше реагувати на зміни в процесі діяльності підприємства, покращити координацію між підрозділами та забезпечити ефективне досягнення стратегічних цілей.

Керівництву ТОВ «Лубенський молочний завод» рекомендовано зосередити зусилля на кількох стратегічних напрямках для зміцнення позицій на ринку та забезпечення стабільного розвитку:

- закріплення позицій на ринку молочної продукції: важливо активно розвивати наявні ринки збуту та досліджувати нові можливості, зокрема у великих містах та обласних центрах, де існує високий попит на якісну молочну продукцію.
- підвищення якості продукції: впровадження системи постійного контролю якості на всіх етапах виробничого процесу сприятиме зростанню довіри споживачів та зміцненню репутації бренду. Одночасно доцільно розробляти нові продукти, орієнтуючись на зміни в уподобаннях споживачів.
- маркетинг і реклама: посилення присутності бренду через різноманітні рекламні кампанії та маркетингові стратегії підтримає продажі та залучення нових клієнтів.
- пошук ефективних фінансових ресурсів: для підтримки розширення виробництва рекомендується застосування прискорених методів амортизації основних засобів. Хоча це збільшить собівартість продукції через вищі амортизаційні витрати, така стратегія створює умови для самофінансування та дозволяє спрямувати ресурси на розвиток виробничих потужностей.
- зміна форми власності: розглянути можливість реорганізації товариства у відкрите приватне акціонерне товариство, що дозволить здійснити випуск акцій. Це сприятиме залученню додаткових фінансових ресурсів для розвитку підприємства. Однак таке рішення потребує погодження засновників і ґрунтовного аналізу потенційних вигод і ризиків.

Ці кроки дозволять підприємству не лише покращити фінансові показники, але й забезпечити стійку конкурентну позицію та підготуватися до подальшого зростання.

3.2. Напрями оптимізації грошових потоків ТОВ «Лубенський молочний завод»

Збалансування грошових потоків є важливим елементом фінансового управління, спрямованим на забезпечення стійкості підприємства. Воно дозволяє підтримувати необхідну пропорційність між позитивними та негативними грошовими потоками, що особливо важливо для підтримання ліквідності, платоспроможності та досягнення стабільної рентабельності активів. Методи збалансування дефіциту грошового потоку можуть включати:

Оптимізація строків платежів і надходжень – регулювання графіку оплат та отримання коштів для вирівнювання грошових потоків.

Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю – впровадження заходів щодо своєчасного погашення заборгованості.

Скорочення тривалості фінансового циклу – зменшення інтервалу між витратами на сировину і матеріали та отриманням доходу від реалізації продукції.

Інвестування надлишкових коштів у короткострокові активи – для уникнення втрат від інфляції та максимізації дохідності активів.

Застосування цих методів допоможе підприємству уникнути ризиків, пов'язаних із нестачею або надлишком грошових коштів, і забезпечити оптимальні умови для фінансової стабільності та зростання.

Для збільшення позитивного грошового потоку в довгостроковій перспективі доцільно розглянути залучення стратегічних інвесторів, отримання довгострокових кредитів, а також продаж або оренду невикористаних активів.

Це сприятиме зміцненню власного капіталу та зростанню фінансової стійкості підприємства.

Щоб зменшити негативний грошовий потік, рекомендується скорочення інвестиційних програм, відмова від неефективних фінансових вкладень, а також зниження постійних витрат підприємства. Це дозволить оптимізувати витрати та знизити фінансовий тиск на підприємство.

Для ефективного управління надлишковим грошовим потоком підприємство може збільшити інвестиційну активність, прискорити реалізацію інвестиційних проєктів, диверсифікувати діяльність регіонально, розширити портфель фінансових інвестицій та здійснювати дострокове погашення довгострокових кредитів.

Синхронізація грошових потоків у часі також важлива для забезпечення стабільної платоспроможності підприємства в кожному прогностичному періоді, що дозволить знизити потребу в утриманні великих резервів грошових коштів.

Синхронізація грошових потоків у часі дозволяє підприємству ефективніше управляти ліквідністю та підтримувати стабільний грошовий баланс. Завдяки вирівнюванню та підвищенню кореляції між різними видами потоків, підприємство може зменшити вплив сезонних або циклічних коливань і досягти більш стабільного рівня коштів. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню ліквідності та зниженню фінансових ризиків.

Метою синхронізації є очікувані грошові потоки, які можуть змінюватися з часом. У процесі синхронізації грошових потоків у часі використовуються два основні методи – вирівнювання та підвищення збіжності кореляції між окремими видами потоків.

Синхронізація грошових потоків через методи вирівнювання та підвищення кореляції між окремими видами потоків дозволяє забезпечити стабільний рух коштів. Вирівнювання особливо корисне для зменшення сезонних і циклічних коливань, що сприяє покращенню середнього залишку коштів і рівня ліквідності підприємства. Ефективність цього процесу можна оцінити за зменшенням середньоквадратичного відхилення або коефіцієнта

варіації, що свідчить про підвищення стабільності фінансових показників. Підвищення сили взаємозв'язку між потоками досягається за допомогою «Системи прискорення - уповільнення платіжного обороту» (або "Системи лідс енд легс").

Система синхронізації грошових потоків на підприємстві спрямована на досягнення фінансової стійкості шляхом оптимізації руху коштів. Завдяки організаційним заходам, спрямованим на прискорення надходжень та уповільнення витрат, підприємство може ефективніше управляти ліквідністю, знижуючи ризики браку або надлишку коштів.

Прискорення залучення коштів включає: збільшення розміру грошових знижок для клієнтів, щоб стимулювати своєчасні платежі, передплата на популярну продукцію, що дозволяє отримувати кошти наперед, скорочення термінів комерційного кредиту для зменшення періоду дебіторської заборгованості, прискорене стягнення прострочених боргів, щоб покращити загальний грошовий потік, використання інструментів рефінансування дебіторської заборгованості, таких як облік векселів, факторинг та форфейтинг, відкриття кредитної лінії в банку для оперативного поповнення коштів у разі потреби.

Уповільнення витрат може бути реалізоване за допомогою флоуту, що дозволяє підприємству тимчасово використовувати кошти, навіть якщо платежі були вже оформлені, але ще не отримані одержувачем. Це забезпечує короткострокову фінансову гнучкість, покращуючи можливість управляти грошовими потоками в критичні моменти.

Флоут, як інструмент управління балансом грошових коштів, дозволяє підприємствам оптимізувати використання власних фінансових ресурсів. За рахунок збільшення періоду між оформленням платіжних документів і їх фактичною оплатою, підприємство має змогу підтримувати вищий баланс грошових активів, що підвищує ліквідність без необхідності додаткових вкладень.

Основні стратегії для ефективного використання флоту включають: зменшення розрахунків готівкою з контрагентами, що збільшує середній залишок коштів і дозволяє підприємству мати більший контроль над обіговими коштами, поліпшення умов товарного кредиту з постачальниками для збільшення термінів оплати без штрафних санкцій, що дозволяє збільшити час, протягом якого грошові кошти залишаються на рахунку компанії, заміна покупки довгострокових активів лізингом або орендою, що знижує необхідність одноразових великих витрат і дозволяє зберігати кошти для операційних потреб, реструктуризація короткострокових фінансових зобов'язань у довгострокові для зменшення поточного навантаження на грошові потоки.

Ефективне використання цих методів дозволяє не тільки підтримувати стабільний грошовий баланс, але й зменшувати залежність від зовнішнього фінансування, що позитивно впливає на фінансову стабільність та розвиток підприємства.

Оптимізація грошового потоку через підвищення коефіцієнта кореляції до значення «+1» відображає прагнення підприємства до ідеального узгодження часу надходжень і витрат, що максимізує чистий грошовий потік. Досягнення цього оптимального напрямку створює базу для економічного розвитку на засадах самофінансування, зменшуючи залежність від зовнішніх фінансових джерел і сприяючи зростанню ринкової вартості підприємства. Така фінансова стабільність дозволяє компанії інвестувати у свій розвиток, забезпечуючи довготривалі конкурентні переваги.

Для збільшення чистого грошового потоку підприємства важливо впровадити комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію витрат і покращення операційної ефективності. Основні напрямки включають:

Зниження постійних і змінних витрат — це сприяє підвищенню рентабельності та зменшенню фінансового навантаження на бізнес.

Оптимізація податкової політики – впровадження заходів для зниження сукупних податкових виплат дозволяє зберігати більше коштів у розпорядженні підприємства.

Ефективна цінова політика – коригування цін на продукцію, щоб підтримувати високий рівень рентабельності.

Прискорена амортизація основних засобів – дозволяє швидше списувати вартість активів, що знижує податкове навантаження.

Скорочення терміну амортизації нематеріальних активів – забезпечує швидке повернення інвестицій у нематеріальні активи.

Реалізація невикористовуваних активів – продаж або оренда основних та нематеріальних активів, які не використовуються, допомагає звільнити заморожені кошти.

Посилення претензійно-позовної роботи – своєчасне стягнення штрафів та заборгованості сприяє підтримці стабільного грошового потоку.

Ці заходи відображаються в фінансових планах підприємства, дозволяючи підтримувати високий рівень ліквідності, підвищувати фінансову стабільність та сприяти сталому економічному зростанню в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження управління грошовими потоками підкреслює важливість планування, прогнозування, бюджетування та контролю для досягнення фінансової стабільності підприємства. Сформовані висновки зосереджуються на таких аспектах:

Грошовий потік визначається як потік доходів і витрат за певні періоди, що є результатом діяльності підприємства та залежить від часу, ризику і ліквідності.

Рух грошових коштів повинен не лише відповідати графіку надходжень і витрат, але й підтримувати резерв коштів, щоб забезпечити платоспроможність.

Управління грошовими потоками включає комплексне завдання з планування, прогнозування, бюджетування та контролю, що дає змогу коригувати фінансову стратегію відповідно до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищах.

Цей підхід сприяє стабільному функціонуванню та розвитку підприємства, забезпечуючи можливість швидкого реагування на ринкові зміни.

Дослідження факторів, що впливають на формування грошових потоків, є важливою складовою для ефективного управління фінансами підприємства.

Врахування зовнішніх та внутрішніх факторів, таких як ринкові умови, кредитні практики, сезонність виробництва, політика споживання та фінансовий менталітет, дозволяє підприємству адаптувати стратегії управління грошовими потоками відповідно до поточної ситуації. Це підхід допомагає забезпечити стабільний рух коштів та підтримувати оптимальний рівень ліквідності й платоспроможності.

Аналіз діяльності ТОВ «Лубенський молочний завод» показує, що підприємство у 2023 році досягло прибутковості, отримавши чистий прибуток у 356 тис. грн., що є суттєвим покращенням порівняно з минулими збитковими роками. Позитивні зрушення відображаються у збільшенні доходів від реалізації продукції та витрат на оплату праці, що підвищує мотивацію

працівників та продуктивність. Крім того, спостерігається покращення фондівдачі та підвищення продуктивності праці, що свідчить про ефективніше використання ресурсів.

Однак існують певні негативні тенденції, які вимагають уваги керівництва. Зокрема, відбулося зменшення вартості основних засобів і майна, зниження власного капіталу та скорочення чисельності працівників. Аналіз активів балансу також показав зниження залишкової вартості основних фондів та необоротних активів на кінець 2023 року. Збільшення обсягів незавершеного виробництва та дебіторської заборгованості свідчить про можливі ризики для фінансової стійкості підприємства.

Для підтримки позитивної динаміки та мінімізації ризиків слід звернути увагу на оптимізацію управління активами та зменшення дебіторської заборгованості. Це сприятиме підвищенню ефективності роботи та стійкості підприємства в умовах ринкових коливань.

З даних пасивів балансу ТОВ «Лубенський молочний завод» видно, що статутний та резервний капітали впродовж досліджуваного нами періоду залишалися незмінними. Нерозподілений прибуток за цей період зріс, а власний капітал зменшився, відповідно зросла кредиторська заборгованість підприємства, а також збільшилися інші поточні зобов'язання.

Аналіз фінансових показників ТОВ «Лубенський молочний завод» за 2021-2023 роки вказує на значне зростання чистого доходу (на 106,1%), що є позитивним результатом діяльності підприємства. У 2023 році доходи зросли на 25,9% порівняно з 2022 роком і на 105,3% порівняно з 2021 роком, що свідчить про зростання операційної активності та рентабельності. Крім цього, спостерігається зростання інших операційних доходів.

Однак, постійне збільшення операційних витрат, зокрема матеріальних витрат, витрат на оплату праці та амортизації, може стати викликом для подальшого зростання прибутковості, особливо якщо витрати зростатимуть швидшими темпами, ніж доходи. Лише витрати на соціальне страхування у 2023 році скоротилися, що є винятком у загальній тенденції.

Баланс на кінець 2023 року показує, що підприємство має неліквідну структуру активів і пасивів, зокрема співвідношення $A1 < П1$ та $A2 < П2$, що означає, що короткострокові активи не покривають короткострокові зобов'язання. Таке співвідношення свідчить про ризик недостатньої платоспроможності в короткостроковій перспективі, що потребує коригувальних заходів для поліпшення ліквідності та фінансової стійкості.

Отже, загалом аналіз фінансового стану ТОВ «Лубенський молочний завод» показав, що у 2021-2023 роках він не був стабільним, зокрема коефіцієнт фінансової стійкості на кінець 2023 року був вдвічі нижчим за рекомендований рівень (0,6) і становив 0,3. Разом з тим, такі види ризику, як ризик банкрутства, ризик ліквідності та ризик втрати прибутковості були відсутні, оскільки дані показники знаходилися у межах норми.

Для покращення фінансово-економічної ситуації на ТОВ «Лубенський молочний завод» необхідно здійснити наступні заходи: сформувати ефективну стратегію розвитку підприємства; проводити ефективне оперативне управління, координуючи дії різних підрозділів в разі зміни ситуації; підібрати кваліфікований персонал і за допомогою мотивації забезпечити ефективне виконання завдань; здійснити реорганізацію структури підприємства; удосконалити фінансове планування та прогнозування; розробити маркетинговий план; розробити кадрову стратегію; змінити форму власності на відкрите акціонерне товариство, що дозволить здійснити емісію акцій та додатково залучити фінансові ресурси.

Для залучення грошових коштів ТОВ «Лубенський молочний завод» потрібно відкрити кредитну лінію, причому транші мають покривати тимчасову нестачу коштів на здійснення платежів, а надходження спрямовуватися на їх дострокове погашення. Оскільки згідно з законодавством відсотки за користування кредитом нараховуються на суму кредиту і за лежать від терміну, на який надається кредит, суму основного боргу потрібно розбити на місяці і здійснювати оплату незначними частинами, потоком ануїтету у міру надходження коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О., Ситник Г.В. Планування грошових потоків підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2016. №4. С.31-44.
2. Бонарев В. В. Теоретичні основи аналізу грошових потоків підприємства. *Економічні науки*. Серія «Облік і фінанси». Випуск 7 (25). Ч. 1. 2021. URL.: <https://lutsk-ntu.com.ua/uk/zbirnik-naukovih-prac-ekonomichninauki-za-seriyami-regionalna-ekonomika-oblik-i-finansi-ekonomika>.
3. Маліков В. В. Практичні рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. С. 370-374.
4. Піскунова Н. Пошук оптимальної моделі управління грошовими потоками. *Ефективна економіка*. 2017. № 2.
5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5454>
6. Литвин І. С., Іващенко А. І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 51-56. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/11.pdf.
7. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. Київ: Ніка-Центр, 2014. 656 с.
8. Ковальчук Н. О., Сокач М. І. Управління рухом грошових коштів вітчизняних підприємств: окремі теоретичні та практичні аспекти. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1. С. 786-791.
9. Сергеева О. Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 12. С. 107-110. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/24.pdf
10. Бланк І. О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств : підручник, 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
11. Ареф'єв С. О. Місце грошових коштів у системі управління економічною

безпекою підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 7. С. 86-91.
URL.: <https://eco-science.net/issue/> .

12. Єрешко Ю. О. Моделі оптимізації грошових потоків підприємствами. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 10. С. 197-205. URL.: <https://economy.kpi.ua/>

13. Єрешко Ю. О. Сутність і структура механізму управління грошовими потоками підприємства. URL: <http://www.el.kpi.ua/bitstream/123456789/4507/1/5.pdf>.

14. Фінансовий менеджмент: підручник / [А.М.Поддєрьогін, Н.Д.Бабяк та ін] ; кер.авт. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. 2-ге вид. перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с.

15. Іллічова Н. Ю. Теоретичні аспекти аналізу та управління грошовими потоками на підприємстві. *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*. 2021. Вип. 21-22, Ч. 2. С. 190-195

16. Литвинчук, Т. В. Грошові потоки в системі управління підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 6. С.86-90.

17. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 214 с.

18. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Вид. 2-ге. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. 336 с

19. Майборода О. Є. Напрями управління грошовими потоками підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С. 305-309. URL: <https://economyandsociety.in.ua/>

20. Колісник О. П., Замогильна А. В. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління. *Modern Economics*. 2018. № 10. С. 60-65. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/10-2018/kolisnyk.pdf>

21. Сергєєва О. Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного*

університету. 2017. Вип.. 12, Ч. 2. С. 107-110.

22. Свистун Л., Нечухран К., Шустваль Д. Теоретичні засади управління грошовими потоками підприємства в умовах кризи в економіці. *Modern Economics*. 2021. № 21.

23. Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; [М.І. Крупка, О.М. Ковалюк, В.М. Коваленко та ін.]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.

24. Свистун Л.А. Бюджетування грошових коштів підприємства в умовах розгортання кризових явищ в економіці. *Економіка і регіон*. 2023. № 3 (86). С. 59-64. DOI: 10.26906/EiR.2023.3(86).2648.

25. Лопатовська О.О., Гаєвська О.С. Ліквідність та платоспроможність в контексті фінансового управління діяльністю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023, № 1. С. 118-123.

26. Жовна О.М., Риженко Д.С. Організація системи та механізму управління грошовими потоками підприємства. *Ефективна економіка*. 2016. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5042>

27. Бобильова А. З. Фінансовий менеджмент. Проблеми і рішення; справа. Академія народного господарства. Полтава. 2016. 336 с.

28. Валентинов В. Л. Теоретичні питання сутності еквівалентності економічних відносин. *Економіка АПК*. 2014. № 8. С. 48-50.

29. Ігоніна К.А. Теоретичні аспекти планування грошових потоків підприємств [Текст] *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 5. С. 17-22.

30. Кізима А. Я, Кушнірник І. П. Аналіз руху коштів на підприємстві [Текст]. *Фінанси України*. 2012. № 7. С. 23-26.

31. Ковальчук М. І. Економічний аналіз у сільському господарстві : навч. посіб. К. : КНЕУ. 2009. 282 с.

32. Ковальчук Н. О. Концептуальні засади оптимізації структури капіталу вітчизняних підприємств. *Економічний простір*. 2017. №117. URL: file:///Users/natalia/Downloads/ecpros_2017_117_16.pdf

33. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та

використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. №11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/87.pdf

34. Східницька Г. В., Содома Р. І. Оптимізація процесу управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. *Вісник Львівського національного аграрного університету: Економіка АПК*. 2018. № 25. С. 124-131.

35. Східницька Г. В., Содома Р. І., Марків Г. В. Імперативні засади фінансової політики сталого розвитку сільських територій. *Аграрна економіка*. 2019. Т. 12. № 3-4. С. 40-48.

36. Щербань О. Д. Види та методи фінансового планування на підприємстві. *Young*. 2017. № 6. С. 23-31.

37. Янковська В. А., Хижняк А. М. Теоретичні основи планування та прогнозування на підприємстві. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 2. С. 166-177.